

KERSTOCHTEND

Preek, 25 december 2019

bij Hebréeën 1, 1-12

Aartsbisschop Joris Vercammen

Zusters en broeders,

“Geloof je? En wat geloof je dan?” Het zal jullie ook al wel overkomen zijn dat een vriend of kennis je die vraag stelt. Je wil dan niet direct een soort van catechismusantwoord geven: ‘ik geloof in God’ en evenmin een populaire variant ervan in de zin van ‘ik geloof dat er iets is’...je wil degene die de vraag stelt serieus nemen, maar een antwoord dat daarbij past is niet zo makkelijk gevonden.

Want, ja, wat geloof je nu eigenlijk? Misschien vind je dat het geloof je op het rechte levensspoor houdt. Het is een hoge moraal waarnaar je je leven wil richten. Je probeert geen onrecht te doen, noch te liegen of te stelen, je protesteert tegen wat in je ogen verkeerd loopt in de samenleving, je kijkt oprecht om naar anderen...Je bent dan wel geen profeet – wie van ons is dat wel? – maar je probeert in al de beperktheid die een mens nu eenmaal eigen is, wel ‘profetisch’ te leven. Zo zou je het toch kunnen zeggen. De Bijbel inspireert je daartoe en je gelooft dat er iets van Gods’ eigen omkijken naar mensen in doorschemert.

Zo ziet ook de schrijver van de brief aan de Hebréeën het. We hoorden het in de tweede lezing: “God heeft eertijds gesproken door de profeten.” Maar... hij voegt eraan toe dat die tijd voorbij is. Dat is best een schok. Volgens hem zijn we aanbeland aan het einde der tijden: dat wil zeggen dat er iets heel nieuws en definitiefs tot stand komt. En als ik dat nu toepas op ons dan begrijp ik dat ons geloven op de wijze van de profeten, blijkbaar ‘ouderwets’ geworden is. Want...nu heeft God tot ons gesproken door de zoon die de erfgenaam is”, stelt de schrijver overtuigd. Met de Zoon gaan we een nieuwe tijd in.

Hoe zou die schrijver daar nu toch aankomen, aan dat soort van overtuiging? Het kan niet anders dan dat het teruggaat op de ervaring die hij en anderen met Jezus van Nazareth moeten gehad hebben. Hij noemt Jezus niet allen erfgenaam, maar ook afstraling van Gods heerlijkheid en evenbeeld van Gods wezen. En hij trekt daaruit het besluit dat het de Zoon is door wie God het heelal geschapen heeft. De Zoon als het principe van alles en iedereen die bestaan. Wat hebben ze toch meegemaakt?

Profeten analyseren en reflecteren en overtuigen daarmee tijdgenoten. Profeten stellen dus vragen en dagen uit, maar in de ontmoeting met Jezus gebeurde blijkbaar nog wat anders. Er zijn in evangelie vele voorbeelden te vinden van mensen die door hun ontmoeting met Jezus als het ware van gedaante veranderen en dan altijd in de zin dat ze hun ware gedaante terug krijgen. In de relatie met Jezus worden ze zoals ze bedoeld zijn. Maskers vallen af, verlammingen worden opgeheven, waar dood was komt leven, harten en handen gaan open...en mensen hebben de ervaring van thuis te komen. Mensen zijn niet langer ontheemd en veroordeeld tot zwervend bestaan, ze hebben een thuis en de uitnodiging is je daar te laten verwelkomen. In de ontmoeting met Jezus moet het te ervaren geweest zijn hoe goed het vertoeven is waar hij zich ook thuis wist, aan het hart van de Vader, zoals Johannes het in het evangelie schrijft.

Tegen die achtergrond wordt het begrijpelijk dat mensen zijn gaan zeggen dat in Jezus Gods gloedvolle liefde - Gods heerlijkheid - zichtbaar werd. De geboorte van de zoon onder de mensen: dat is God zelf die het hart opent en ons dat hart aanbiedt als onze thuis. Maar dat is alleen te ervaren als we zelf ook ons hart openen.

Geloven is dus relatie en kerstmis is uitnodiging tot relatie. Nu wordt geloven best spannend. Een relatie aangaan betekent immers dat je je ook afhankelijk weet van degene waarmee je een relatie aangaat. Daarbij gaat het niet om een onvolwassen houding van 'ik red me niet zonder jou', maar om de openheid voor wie de ander is. Je wil erdoor aangeraakt en geraakt worden want je houdt van die ander. Je wil niet verder zonder die ander. We zijn afhankelijk van die ander voor wat we nodig hebben om echt te leven.

We houden er echter spontaan niet van om 'afhankelijk' te zijn. En er zijn ook vormen van afhankelijkheid die de groei van mensen breken in plaats van te stimuleren. Maar we verwarren 'afhankelijkheid' vaak met onvrijheid en met passiviteit. In onze cultuur zit een grote weerstand tegen 'afhankelijkheid'. Het is een cultuur van ongeduld en trots. Wie niet op eigen benen kan staan en regelmatig hulp van anderen nodig heeft, die wordt als probleem en als last gezien. En ook onze kinderen voeden we op met het doel van zo vlug mogelijk zo zelfstandig mogelijk te zijn. 'Onafhankelijkheid' is het ideaal dat ervoor zorgt dat ieder een nuttig radertje is in een sociaal systeem dat niet al te veel mag kosten.

Afhankelijk willen zijn is een kunst. Niet in de zin dat je alsmaar verwacht dat anderen voor je in de bres springen en dat je dat wel erg comfortabel vindt. Dat is onvolwassen gedrag. Maar je laten meevoeren naar de ruimte waar er groeikansen op je liggen te wachten omdat je er meer mens kan worden, dat is een groot cadeau dat je alleen maar van anderen kan krijgen. Wat kan helpen is dat we opnieuw de opwinding en het plezier leren voelen bij het krijgen van grote cadeaus. Zo van: wauw dat me dit overkomt, dat ik deze kans krijg, dat iemand zoveel om me geeft!

En als dan onze cultuur meewerkt in de zin dat afhankelijkheid niet op de eerste plaats een soort van smet is, maar een kans tot respect en solidariteit, dán worden diepgaande relaties mogelijk. Niemand van ons is volgroeid, steeds maar weer opent zich een nieuw perspectief om nog meer lief te hebben. Je kunt proberen je aan je haren naar boven trekken uit de moerassige ingewikkeldheid van het leven, maar dat zal je niet lukken. Groeien kan je alleen maar aan de uitnodigingen waarmee anderen je raken. Het zijn uitnodigingen om lief te hebben met wie je bent en zo te groeien tot de volle maat van je wezen.

Zo moet het dus ook in de ontmoeting met Jezus het geval geweest zijn. Van hem leren we dat wanneer we ons werkelijk laten raken, we thuis komen in het hart van het leven dat het hart van Jezus' Vader en onze God is. Daar vinden we onze vrijheid die ons in staat stelt onszelf te geven en toe te wijden aan het levensgeluk van anderen. Door die toewijding ontstaat er gemeenschap onder de mensen waarin voor ieder mens de juiste plek wordt klaar gemaakt. Zij die de minste mogelijkheden hebben komen daarbij eerst aan bod. We bouwen aan een vrijegevege maatschappij waar we allemaal leren vragen en van elkaar ontvangen. We leren er afhankelijk te zijn van de gulheid van degenen die van ons houden en naast ons staan. Onze kerstfeesten kunnen daarbij – als het goed is – een goede oefening zijn. Dat is dan geen kwestie meer van het volgen van hoge morele principes, maar het spontaan uitvloeisel van ons thuisgekomen zijn in het hart van God.

'Wat geloof je?' is toch een eigenaardige vraag. Misschien wel ouderwets. Alsof je geloof een soort van bezit zou zijn. De geboorte van de Zoon leert ons immers niets over het 'wat' of over het 'hebben', maar alles over het 'zijn', Over het thuisgekomen-zijn namelijk. De geboorte van de Zoon heeft de brug geslagen. Het pad is te lopen nu: naar het hart van het leven, naar het hart van de Vader. Het antwoord op de vraag bestaat daarom niet uit woorden, maar kan alleen maar een uitnodiging zijn om het pad mee te lopen.

Amen.